

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 8 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 8 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 8 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrația tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcărăilor 47.

Corespondențe sănătoase a se adresa la:

Redacția „Telegrafului Român”, strada Măcărăilor Nr. 43.

E-mail: nefrancate se refuză. Articolele nepublicate nu se impoziază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 or., — de două ori 12 or., — de trei ori 15 or., rânduri cu litere garmonioase și timbr de 30 cr. pentru fiecare publicare.

Sibiu 14 Iulie.

Marți am primit, prea târziu, de la Deva următoarea telegramă:

„Conferența Românilor din comitatul Hunedoarei a ales o deputație de 60 pentru felicitarea principelui de coroană. Dispozitivurile luate, anunțate prealabil autorității. Învecinările judeelor maghiare nefundate.”

Atât stilul laconic al telegramei. Dintre corespondență care ni-a sosit în aceeași fel ca asta, unele detaliau, cari în esență sunt cuprinse în telegramă.

Înainte de toate felicitările prețuiaj Deveni și pe Români din comitatul Hunedoarei pentru ideea de a se prezenta ca Români înaintea fii-rii împărat și rege. Ba an dor că prezintarea să se facă într-un număr corespondentului proporțional numerică a Românilor din comitat. Proportiunea numerică înseă și înțelegem așa, că în numărul în care se vor prezenta Maghiarii cei puțini din comitat, în numărul același proporțional să se prezinte și Români. Bine aș că Români, cât de numeroși, să prezintă și între alii comitate.

Judeelor unguresci nu le vine aceasta la societatea, înseă pe Români acestea n'are să iedumerească de loc. Români au destulă experiență pentru ca să fie convinsă, că starea lor și sălăsească pe alții ca se parădeze, că ei sunt ce sunt în țără, ne a adus, și ne mai poate aduce multă stricăciune.

Am sănătate și noi cont de ceea ce dico judelele unguresci, ca fară deosebire să se prezenteze populaționea tuturilor respective, dacă domniele lor, Maghiarii, să când au puterea în mână, usau mai politicește de ea. Dicem politicește în sensul cel adeverat, dar nu în acela, prin care ne întunecă sau negăndindu-se existența, sau declarându-ne de nicio oameni care nu numără, decât când e vorba de a purta sarcini.

Dacă domniile lor țină cont din capul locului de egalitate în drept nu numai pe hărție, și chiar această nu numai *lēhetőségi*, și dacă guvernul lor lucră și pentru promovarea binelui comun întrucât ne privesc și pe noi ca Români, vezi atunci lucrurile ar avea cu totul altă față nu numai la prezintări, dar în toate afacerile publice. Dar dacă de o parte vor să ne pună după ușă, până ne vor putea scoate de acolo Maghiarii, ar fi un păcat de moarte al nostru înșine, când nu ne-am folosi de ori și ce ocasiune spre a arăta că și noi cei ce purtăm, așa dicând greutățile nașului, încă suntem aici. Domniajor dd. Maghiari de origine română, cum sunt mulți de acestia în comitatul Hunedoarei și pre cari ori că și-au schimbat numele tot ii vedesc că au fost cândva Români, "n'au se să supere de loc pe români remăși Români cănd aceștia pe lungă o cuvîntă patri-

tică vor se impindească și o datorie a lor proprie, națională. Precum vor ei să se prezenteze ca Maghiari, aşa vor și Români să se prezenteze ca Români. Și dacă nu e păcat a fi cineva maghiar și fiindcă originea română, pentru ce ar fi păcat a fi cineva Român păstrânduși originea română?

Români din comitatul Hunedoarei să se starăiască așa dară în propulsor lor.

Tot ce am mai dorit noi și accentuam dorința noastră, este ca Români remâși Români din comitatul Hunedoarei, să se prezenteze într'un mod demn, prin care se facă onore tuturor fraților lor din celelalte comitate dintre Tisa, Dunăre și Carpați! Sperăm că așa va și fi.

Revista politică.

Sibiu, în 14 Iulie.

Cestiușa care atrage multă atenție publică este cea a Egiptului. Măceluri de europeeni se vestesc pe toată diua din toate părțile Egiptului. Arabi pașa se vede că a desfășurat toate pasiunile fanatismului mahomedan în contra a tot ce nu e mahomedan. Arabi pașa se retrage cu trupele în lăuntrul Egiptului și strică tot ce ar putea fi sprijinul folos trupelor engleză.

În imnata mare este scirea arestării unui al doilea ofițer turcesc care venia dela Constantinopol. Are-

starea să facut la Alexandria și se susține că ofițerul turcesc avea la sine documente care dovedește legătura între oameni cei mai de frunte ai Sultaniului și între Arabi pașa și care dovedește existența unui comitet *islamic*, a căruia țintă este de a rescula islamismul întreg din Africa și din Asia. Adereinduse scirile acestea, n'ar mai fi îndoială că Engletera și Franția se afișă înaintea unei probleme uriașe și n'au de a face numai cu o simplă rescoală a unui colonel egiptean.

Engletera și Franția armează din toate puterile pe uscat și pe apă.

Germania este din qd în qd mai rezervată și în cele din urmă poate se va retrage cu totul dela conferența din Constantinopol. Negrești că Austria-Ungaria și Italia i va urma.

"Allg. Zeitg." din Augsburg spune că la București se vor întâlni camerele legislative în Septembrie spre a fi disolvate și a face loc unei constituante pentru revisiunea constituției în care și se introduce cuvântul „regă” în loc de „domitorin”. Causa aceasta, dice cor. foară citate, și pretește. Adeverata cauza dice acel coresp. este cestiușa dunăreană.

Despre Români din Bucovina.

Am primit în qdile acestei două corespondențe, care nu sunt plăcute, dar presupun că fac o diagnoză a stării Românilor din Bucovina, căreia de sigur va urma și medicina corespondențoare. Deci, le publicăm până unaltă fără de a le face vreun comentariu.

Viena, 8/20 Iulie 1882. Mi-a fost amintit să scriu raportul numeric

nățional în Bucovina în urma ultimei numărări a populației. Din datele statistice căpătate am văzut, că acolo elementul slav precupăresc pe cel român cu căteva deci de mi, și de această mărime, fiindcă la numărarea din 1869 întreacu români pe slavi cu multe mii. În neastăpărul meu am căutat deslușirea față locului și una mână amică eată ce 'mi scrie:

"Amice! n'ai ce te miră, că noi la numărarea din urmă am scăzut în număr atât de considerabil. Scăzut că căpitanii districtuali, ca și consiliarii guvernării, mai toți erau oameni străini și ca slavofili, nefavorabili românilor. Așa erau și comisarii poliției înscrănați cu prevegherea numărării, ear numărătorii se compunee din jidani, nemți și slavi. S'a și agitat viu pe sub mână, ca numărul slavilor se eșa că se poate de mare. În Bucovina, cum scăzut săte românesc, în care foarte mulți înțeleg rutenește. Acolo puncta comisarul slav omului întrebarea: „eac vohorești? și omul îi respondă „porușche”? Pe când omul înțelegă că răspunde în limba în care îl întrebă comisarul, numărătorul scriea în rubrică: „Ungangsprache ruteneisch”: ca și când limba omului întrebuită în familie și fi fost cea slavă, era cu cea românească. Pe multe locuri fură români cu terminație numelui în „schî” „iuc” „ciuc” „viciu” „ac” inscrisă ca slavi.

Pe baza acestei numărări falsificate fac acum antagonistii românilor acte politice. Înseă că se sătăcește cumă cu toți purtătorii numelui cu terminaționile atinse sănătății slavă, aducând numele unui pădurătoru, pe care îl chiamă slavii în loc de Rotariu, Rotariu, apoi Bendeoschi slavat din Bendea cum se numesc mulți oameni în Pietroasă. Ciupercavin slavat din Ciuperca, numele multor familiilor onorabile în munte și a nume în gheri Căpunguluru, Mitrofanovicu din Mitrofan, Diaconovicu din Diaconescu ba unul poartă numele Vasileviciu schimbăt în timp vitreg în locul numelui adevărat familiar, Soare.

Dar de neprincipala teranului nu te miră, pentru că el aici în ţară luminiștori în cele politice încă n'are. Mai mult întrănește înșă, auqind că familia boeresc, ale căror buine și străbunici și ale căror moși și strămoși nu vorbă decât românește, vorbesc astăzi în cercurile lor numai nemțesc sau polonesc și la numărare s'au declarat ori de poloane de germane. Aceste familiile și le-aș pute să spune pe nume, dar nu țile spun se nu pară a denunțare: ele și așa nu's acoperite și ascunse. Că acești boeri au facut chiar și căță-vă diregători, ba și căță-vă preoți, pentru că duminică, vorbind ei în familiile lor în adever numai nemțesc și comisarul numărătorii sciind de aceasta, le-au fost rușine a dechiara, că limba li-ice română, au fost deci clasăți între nemți. și limba nemțescă o găsesc în numai în casătoriile, în care bărbătul s'au femeia lui din români, ci chiar și în familie în care ambi soții sunt români. Cumă toată mazilimea nu s'au slavat, aceasta e scut și ea

însăși o șice. Portatori numelor Paunel, Brandian, Purice, Goian, Frunză, Minticiu, Stroiciu, Tomorug, etc., înseă că s'au incitat a mai vorbi românește.

Acetea sunt înseă lucruri care le cunosc prea bine și asupra cărora ne căină, de mult și ne vom căină și în viitor, ba și mai, ca se nu ne căină încă și mult mai rău; căci poti presupune, vre-o schimbulă pre bine dacă vezi bună oară că societatea noastră pentru cultura literatură română sub diferite preteze, din qd în qd și tot mai părăsită, mai ales de preținere din care nu numără acum decât vre-o 48 de membri; dacă vezi, că restanțele membrilor se suie peste 3000 fl., dacă vedi, că organul ei „Aurora română”, în loc se fie sprințat cu toată căldura prin prenumere și conlucrare și numai criticați că se poate de rău; dacă vezi, că contribuirea pentru zidirea casei societății după astădată restăimpăre și ca nulă. Nici în societăți publice nici în cele private interesele naționale nu se mai discută cu seriositate. Bine că drăgușnică le desfășură căte odată cu multă scrupulositate, dară cine cetește aici în țeară, dacă treceând din locul în localitate, din casă în casă nu poți da de urma unei gazete s'au cărti românești?

Ca un moment imi vin aici cuvintele lui Barrère, carele ridicăndu-și vocea în numele comitetului de salută publică a dîs: „La liberté est devenue créancière de tous les citoyens les uns lui doivent leur industrie, les autres leur fortune; ceux-ci leurs conseils, ceux-là leurs bras. Ainsi donc tous les Français, tous les sexes, tous les âges sont appelés à défendre la liberté. Toutes les facultés physiques ou morales, tous les moyens politiques ou industriels lui sont aquis. Que chacun occupe son poste dans le mouvement national!“

Prin analogie, naționalitatea românei și în adever datorul tot sufletul român; ambele secete, totate etățile, ver-ce stare trebuie se o susție, toate facultățile fizice și morale trebuie să se prindă în mișcarea și progresul național; fie care trebuie de neactivitate și perdere nepereabilă.

Vezi amice! la ce reflectări am ajuns, explicându-ți ce se am ajuns și a fi puți la număr mai puțin decât slăvii.“

Din deslușirile acestei cunosc întruna, că a fundat teama, cumă se vor găsi membri în congresul bisericesc caru-i vor vorbi în limba biserică, cum se cuvine, cum că și aici de dreptul nostru din vina noastră va română compromis. —

Viena, 10/22 Iulie 1882. Nesiminti ar fi foarte instructiv dacă ar arăta cine-va cu date statistice, că pământ a trecut, dela incorporarea Bucovinei în Austria și până în qd de azi, din mână românilor la străini; atunci abia an vede, cu claritate în spăimântoare, gradul, în care s'a redus puterea elementului român în teatru aceea atât de frumoasă, atât de mănoasă, atât de plină de suveniri istorice, de urme de bravura română.

* Barcianescu (Barcsay), Badea (Bagy), Bárbel (Borbáth), Cândaf (Kendefi), Dancisor (Dancisor), Furca (Furka), Golea (Gola), Macrea (Makray), Nopcea (-Nopcea), Nopcea etc.

Este una acsiomă, că posesiunea fonciară e fundamental, puterea și țără unui popor; cu căt i se întinde posesiunea aceasta, cu căt crește în putere; cu căt i se îngustează, cu atât să apropie de apunere; este proporție direaptă între posesiunea fonciară și între vitalitatea unui popor.

Instrăinarea averii fonciare s'a făptuit în Bucovina repede de anul 1848 începând.

Eșind adecădă teranii în a. 1848 din solavă și devenind proprietari liberi, a facut mare abuz de libertatea lor. Necreându-li-să una stare mediă ca în România, ei, dându-se trăndăvici și beție, au prins a-și vinde proprietățile pe întrecute, incă nu anumai decât: „mădă cătuți da svabul te ignor, și dă sorocovățul pe prajină? „Imi dă respundea cel întrebat, mai mult, afurisit imi dă un sorocovăț și una grivină.“ „Dă ogorul mă! cătă plătesc bine calvinul, îl înademnă celalăt, și apoi pace și sănătate, că n'avem a trăi, cătu-lumea.“

Beția și trăndăvicia imbinată cu dăncioala moldovenescă a făcut, ca mania de a vinde curourile, să țină necurmat, mai ales în satele amestecate cu svabi, până la anul 1866, când a dat în Bucovina o foamete generală; atunci au trecut pământul din mâinile românilor cu suțele de fălcă, dar cu nesecă prețuri atât de bagațe, incă pe unele locuri să deusea prăjina numai cu 20 cr.

A treia cauză a instrăinării a fost usurința și aplacarea, de a face datorie și apoi cămetăria plină de ruini și jidovilor; fie care jidan era vicleanul și cămetăriul cel mai rafinat și blăstemat. Aici e destul, dacă aduc aminte de broșura lui Platter despre „cămetăria“ care a fost rezulat toata jidovăriea bucovineană asupra-i, în broșura aceea și demascată cu totul rafinaria jidovească în treaba cămătăriei.

Teranimea, deprinsă odată la împurituri și încurcându-se în detorii, a cugetat în cele din urmă, că va nimieri foarte bine, dacă detoriile, constrinse la jidani cu cametele de 36 fl. până la 120 fl. pe an dela sută, le va solvi cu bani imprumutăti dela banca rustică galiciană prin filiala condusă de polonul Grodki în Cernăuți. Era un peregrinagiu continu după bani la Cernăuți chiar din orerii munților. Dară rezultatul acestui peregrinagiu păcătos a fost și încă este, văndarea în licitațiuine a unui enorm număr de averi și economii române. Familii române ce erau mai nainte încă destul de bine situate, au rămas deci cu sutele la sapă de lemn și servitorii pe la jidani, svabi și poloni; căci polonul Grodki le-a urat încă mai reu decât jidani, cum să poată vedea din procesul de înșelăciune, ce-l are în Cernăuți.

În satele amestecate cu svabi, svabii au devenit acum proprietari de 30 până la 100 falci de pământ, afară de cei ce descalcăd în alte sate, au întemeiat gospodării intinsă, apoi nu va găsi localitatea rustică în toată Bucovina, unde să nu se fie împroprietări căte 10 până la 80 familii jidovesci.

Jidovii adecădă, de când s-au mai înfrerat prin legea contra cămetăriei și a beției, care legături popor sunt de folos nepretut, s'au dat a cumpăra proprietăți rustice și păndesc cu sete mai ales licitațiunile judecătoresc, pentru acolo cumpără cu prețuri de tot reduse și au încă îndemnarea, a nu depune îndată tot prețul cumpărăturii.

Așa stă treaba cu teranimea română cu privire la averea fonciară.

Căt de proprietățile românilor de prin orașele Bucovinei, n'am ce dice, pentru ele de mult au trecut în mâinile străinilor, rămenind la români numai un percent foarte neînsemnat;

era și asupra averii fonciare boierești sau deslușirea dureroasă listele de alegeră la dieta țărăi; de căpătănește de nume jidovesci: *Es ist da ein Wirbelwind, welcher das romanische Element hinweg fegt.*

Dară ce face preotimă în mijlocul unei derapanari și stingeri atât de horibile? Ea face funcțiunile liturgice.

Partida germană poporala sau democratică.

În „Timpul“ astăzii nisice reflecții asupra mișcării constituționale din Cislaitania pe care le reproducem spre a se vedea cum se judecă în străinătate fenomenul acestei politici.

Eată ce dice „Timpul“:

Piarele vestesc că partidul german democratic din Austria inclină a atrage elementele mai concilabile din partidelor naționalităților în simbol; său: său dar un partid liberal imitează astăzi, de și nu stim cu ce succese, încercările actualului ministru președinte, contele Taafe, al cărui sprijin parlamentar îl constituie partidul conservator și naționalității.

Un semn caracteristic al timpului. În adever monarhia habsburgică se compunea toată din naționalități, din care nici una nu e îndestul de mare pentru a fi în stare să absoarbă pe cele-lalte. Francisc I, un monarch foarte intelligent, dicea, că o singură grija n'are: a existenței Austriei. Poaporele sunt atât de deosebite între elice, încât nu se vor înțelege nici odată în contra monarhiei: când unul se ridică, celelalte fac numai de căt act de fideliitate și aleargă în ajutorul trou-nului. Când în unul se dezvoltă putere centrală, în celelalte se manifestă, ca printre lege fizică cea cenzipetală.

A crede că atatea naționalități dintre cari cea mai mică chiar își are biserică și școală și națională, gazete și, literatură și, mică mare cum dă Dumnezeu și istoria ei, chiar dacă aceasta ar începea într-o monografie de-o coală, a crede că le poti contopi pe toate a fost și naivitate. Aceste nu sunt grupuri de materie brută cu care cineva poate face ori ce vrea; sunt grupuri organice, din care fie care are rădăcinile sale în pământ și propriul său principiu de existență. Rasseleni Austria sunt în genere foarte puțin amestecate și unde ori fi deosebirile de religie la mijloc, ele nu sunt aproape de loc amestecate. Numai identitatea religiei înlesnește la unele apropiare și nici acolo în mare grad.

Fie care grup organic e o lume pentru sine, cu o limbă vie pe care clasele dominante n'o cunosc și n'vorbesc, adesea cu un drept consuetudinar propriu, cu datine și tradiții proprie.

La un asemenea stat decentralizarea și cea mai firescă formă de viață publică, pe când centralizarea trebuie să degenerizeze în domnia elementelor necaracteristice, a mijlocitorului și a advocatului. Și în adever, centralizarea și liberalismul austriac au și avut drept rezultat ridicarea unei rase de mijlocitori, a Evreilor, și milionarișrii advoceților din partidul numit constituțional. De la 1866 până mai alătări, Austria era țara făgăduinței pentru Evrei și scena politică pentru gloriai advoceți; adecă pentru oameni, cari prin dialectica continuă ce o cere profesiunea lor, sunt mai puțin decât ori cine în stare, de a avea convingeri puternice și de a voi binele altuia. În Ungaria se observă același lucru: pretinși domnie a elementului maghiar se traduce în realitate în domnie de postulanți advoceți și Evrei, pentru cari a fi Ungur și o negustorie lucrativă ca ori care altă. Dacă China ar cucerii Ungaria, cei dântăi cari s'ar

pretinde Chinesi ar fi Evrei și adovați, credem.

E o priveliște curioasă aceasta. Vedem o sumă de poporă cu vertebrate bine închegate și tari, exploatații de elemente fară vertebrate morale, fără caracter propriu.

ACESTE ELEMENTE SUNT INSĂ PRIN NATUREA lor disolvate.

Dacă mereu se mulțumește, se înțemplă, nu ceea ce se intenționa poate, să desparte și contopirea naționalităților, ci tendență de disolvare a statului.

De și nu împărtășim pe deplin ideile d-lui E. Réman în privirea naționalităților, de și nu admitem că unitatea de idei și un prius, iar consistența unui stat urmare, totuși intervertind termenii, lucrul devine adeverat. Unitatea de rasă produce ca rezultat firesc unitatea de tendonje, iar unde rasa dominantă e cu mult mai numerosă ca sau cu mult mai cultă decât cea supusă, cea dință impune acele tendonje. Privita în afară unitatea statului corespunde în adever cu o unitate de tendonje și de idei.

Ceea ce insă e comun în toate naționalitățile Austriei (nesceptit de Germani ori pe Unguri), este tendența de așă mantinere naționalitatea cu ori ce preț, îată dar punctul comun de atingere, îată ideea organică. Când toti vor același lucru, când pentru cei mai mulți existența Austriei e sigură, garanție că individualitatea lor etnică va putea exista și ea, și se pare că singura idee organică e aceasta. La realizarea acestei idei se impotrivesc încă elementele superpuse (Germanii și Ungurii), ei persecută în altii ideea naționalității, care cu toate acestea e propriul lor principiu de existență, ei crucifică pe altul pentru o religie care este a lor propriu. Impăcarea între naționalități nu va însă dar, fără a se înlocui subordinea, recunoscându adeca, că și la altul e o virtute civică ceea ce în Ungur sau în German e o virtute: îmbuirea de naționalitatea sa proprie.

O decentralizare bazată pe cor-donarea naționalităților în grupuri administrative autonome și în marginile exigențelor unității de acțiune înașă și înlănușă atât de statului, ar însemna insă o nouă epocă de înflorire pentru monarhia vecină. Fie-care din aceste centre locale ar avea o viață proprie, o producție proprie, un caracter propriu și cu căt diversitatea e mai mare, cu atâtă cu e mai mare putința combinațiunilor de ore ce natură, singurele cari produc în lume mișcare și putere iar mișcarea e viață.

Ceea ce în natură e adeverat și în stat, căci aceasta e la urma urmălor un produs al naturii. Oxigen cu oxigen, hidrogen cu hidrogen nu produc nici o mișcare. Dar elemente deosebite, puse în contact, se afrag și produc cantități de putere. A țină puterile lor latente, va să dică a le condamna la somnul plantelor: a elibera puterile lor latente, ca să se combine între ele, ar însemna a deschide calea unei mari și ne prevăzute desvoltări.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Ape-Potopuri.

Sibiu, 13 Iulie.

Catastrofa din și dela Răsinari nici astăzi nu o putem descrie în toate amănuntele. Mergând omul dela Sibiul pe soseana cea frumoasă prin Dumbrava Sibiului, numai până la crucea dintre hotările Sibiului poate merge cu trăsura. De aci încolo se încep urmele pustiirei din 7 Iulie a. c. Cine vrea să ajungă în Răsinari trebuie să meargă, incingurând, pe drumul Cisnădioarei până la Dumbrava

Răsinarilor și de acolo cu mare nețas ajunge în comună. Urmele pustiirei le întâlnesc călătorul îndată ce se scoară pe drumul Cisnădioarei din Dumbrava Sibiului în valea care să deschide spre Selimber. Aici să văd: feniuri, grâne, cu spică mânoase și mai gata să dea pâne, și cucuruze mult promițătoare, învecinate și noroite; pomi cu poame și arbori, lemn și petrii de toată seamă, părți de case, unele etc. grămadite într-un amestec diluvial. Ce a rodit pământul după asudarea și lucrul omului și nimic, pământul roditorii schimbă în pustiate năsipoase sau acoperită de petriș mare și măruri împreștrăt cu pomi, arbori mari și mici, parte cu radăcinile parte cu ramurile în sus, cu lemn de lucru și de foaie cu resturi de case și de alte clădiri economice și poate că sub și printre aceste și cu cadavre de nenorociți. Numărul acestora nu se scie încă. Mergând pe urma acestei pustiuri înainte în zadar cauță privirea după soseana cea frumoasă, și dreaptă care eșa din Răsinari și după arborii ce o umbriau. Din soseana sunt numai fragmente, între cari sunt gropi pline de apă; arborii în cea mai mare parte sunt dinși și răspândiți pe urmele potopului. Numai morile din dreapta soselei stau ca nisice martore a privelistei înfrătoare și ca nisice rămasile din integrul cel frumos căror au apartinut. Dinaintea morilor și de aci în jos până unde soseaua să succese spre a lui în Dumbrava Sibiului, aceeași priveliște ca și pe vale în jos către drumul Cisnădioarei.

Impresiunea de până aci e numai o palidă introducere la ceea ce așteptă pe vizitator după ce ajunge în capitolul Răsinarilor. Aci numai decât un pod stricat, case și clădiri economice spălate de apă în mare parte cu loc cu tot. Pe strada principală înainte aceeași priveliște ilustrată cu ființe omenești, cari căuta locul unde își avea adăpostul din moși și strămoși și cari au lacrimi în ochi povestesc visurile și istoriile ei, chiar dacă nu se vedea cea de așternută pământul surpat și spălat de case și alte clădiri suplinite cu arbori smulzi, cu lemn și cu bucați de stâncă — sub cerul liber. Păsind înainte pe aceea stradă pardoseala, barierile de peastră în care se credea mai năntă a fi destul de înfrățată apa ce curgea de altă parte; crucile, monumentele creștinătății, cari amintea de evlavia celor ce le-au ridicat, nu se mai văd, sau dacă se vede ceva se vede numai ruine. De a lungul străzii abia poti merge cu piciorul pe lungan caselor care au ramas la dreapta. Pe dinaintea acestora aproape nemijlocit catastrofa din 7 Iulie au croit apă altă altă. Și așa merge până aproape în dreptul otelului celui pompos. *Vîs-a-vîs* de acesta era ruine de locuințe. Hotelul insuși însă stă cuocută deasupra unei prăpastii. Poduri? De aceste nici urmă până inclusiv sus la podul cel ce ducea spre piatră unde e biserică veche și școală, doar și din acesta numai urme, numai ruine. Tot în chipul acesta adă dăcă mergi altă parte cu apa în sus până către soseaua pe care te puteai mai naînate urca cu trăsura (pe o serpentină) până sus în munte.

Întorcându-te către biserică cea „nouă“, lungă care odinichesc remasile Marelui Andrei și ajungând din nou în dreptul intrării acesteia, altă priveliște și mai îngrozitoare. Căutând de aici în jos spre partea comună, numită „Steață“, elementul pare că a turbat aici și mai cu multă furie. Clădiri de tot felul dărâmate și aduse spălate cu totul, a locuirea cu loc cu tot, grădini pustiute și în sfîrșit ormeni care ofeză numai după avea pustiită, dar și după cei ce au afiat moartea în elementul turbat — este

ce văd ochii și în partea aceasta. Lipavia cea întinsă la poalele dealului pe care e biserică cea mare, grădina cea frumoasă de lîngă casele fericitorii P. S. Barcianu sunt nimicite pe deces de ani.

Ne am dat silință să traducem în cunovicerea ce au putut vedea ochii omenești, dar mărturismul că condeul nă și în stare a infatiga triste și îngrăzitoarea imagine așa după cum o văd ochii.

Oameni din comună susțin a fi simțită cutremur în timpul când torrentii se versau din nuor și altă, că munți dimprejură istoria, pe întrecute cu ceriul, apă. La ce au să se reduce aceste fenomene ni se pare încipuite, se va constata mai târziu. Dar se poate că au fost numai sguinduri parțiale cauzate de părțile de stâncă ce le rostogoglia apa care le-a scosor din munte. Să îsvorirea apei din munți pare că s-ar găsi explicația, dacă se va adăveri ceea ce ni se spune, că adeca înainte de torrentii ce au căutat pe comună, sus la munte, s'a surpat un picior de munte cu arbori cu tot, a împediat apa în cursul ei să a adămat-o într-un lac de dimensiuni mari. Apă, însă în cele din urmă mai puternică de căt bariera ce i se puse încale, au rupt bariera și s'a versat potop spre comună înstrînată între munți. E cu puțință că până a căstiga lacul putere de a rupe bariera apa se căută și alte căi printre stâncă și printre scoarta de pămînt ce acoperă stâncă, sau chiar și printre crepături stâncă.

Oameni perși în potopul din diua cea fatală de la 7 Iulie se scu până acum numai sease. Au mai perit și alte ființe vii, a căror numar este încă necunoscut.

Ni se spune că oficiul comunal a raportat oficialui comitaten în două rânduri despre catastrofa aceasta, n'âm aflat însă dacă acel oficiu a trimis vre-o comunicare în fața locului, care se constată pagubele și se dispună ceva pentru ameliorarea celor ce sunt cercetați într-un mod așa de levitoru de sorte.

Incheem de astă dată cu atâtă, ținenduse de datorie a revini și asupra altor detajuri cari ni s'ar impărtășii sau le vom afă noi însine.

Ne vin sciri si din alte părți d. e. dela gura-riului, despre asemenea pustiuri prin potop de apă. Am dorit să cunoascem detajuri și se le publicăm.

Bran, în 21 Iuliu 1882. O parte din comunitatea comunelor colective Bran și anume comunele Porta, Simon, Moeciu inferior Cheia și Moeciu superior au fost martori unei înfemplări fiind cercetate de o tempestă nemai pomenită, așa încât cei mai vecini locuitori spun că de o așa nenorocire nu și mai aduc amintire.

În noaptea de Marti spre Mercur au plătit destul de mult, însă Mercuru dimineața pe la 3 ore după 3 trăsnete ploaia au început așa cu înțălu, încât găndeai că ceriul a deschis toate canalele sale, căci nu ploua, ci curgea și în timp de 5 până la 10 minute toate de rându din Bran numai semăna atari, fără din toate părțile curgea apă în formă de părăse și văi turbate. Un aspect ingrozitoriu era a vedea mai veros în părțile Bucecivelui cum torrentele în cursul seu nu crăpă nici stâncă și nici arbore și cuturepe tot cel venia înainte.

Urmările acestei tempestă sunt foarte triste, un tată de familie anume Ioan George Gârbaceau din Mociu superior cu soția și una fără a lui să căută victimă, lăsând în urmă 3 orfani, dintre cari cel mai mic de vreo 7 luni, apoi o mamă bătrâna de vreo 90 ani. Cadavrele duor din acei nenorociți s'au aflat în deparțare

mare dela locul nenorocirei, pe când al 3 lea și adeca o femeie nu se poate aflat; Acești nenorociți cu cădut victimă acelei împreguri, că voind așă apăra unele lenme i-a încununat apa de toate părțile și fiind noaptea n'au putut primi din nici o parte vreun ajutoriu. Mai departe s'a stricat mai multe case de ale locuitorilor și înțălu s'a putut eruă preste 10. Podurile din drumul principal le-a dus, drumurile le-a stricat cu totul. Sala din frumosul edificiu communal apoi o parte din locuința învecinătorului dela scola centrală s'a dăritam și aceste din urmă prin un părțe care în alt timp de abia are apă de bucurie pe lîngă așeza areturile, tântălile cele de pe vâl le-a stricat cu totul fenelele de pe dealuri în partea arăturile lea spălat asemenea cu total.

Dauna se urcă la o sumă imensă și cu toată siguranță se poate prezenta la 30,000 fl. Se vorbesc însă că aceasta tempestă a prăpădit în munți mai multe vite și mai vîrtoșoi, aceasta însă acum de ocăndat nu se poate constata.

De cănd există Branul din cauza nenorocirilor nu s'a cerut din nici o parte milă, fără se ajut locuitorii într-o sine penitruca din întempiare nenorocirile nu loveau în toți fără îci colo și cei ce nu suferea ajuta pe cei dăunati, pe cănd acuma find cu toții loviți de aceasta soarte și cunoscut este că poporul de un timp incoace au și mai săraci nu se mai pot ajuta între sine și înalțul regim mare bucurie a face dacă bătar pe acela caru ai scăpat cu viață, perdenându intrăgă avearea, va ajuta cu ori caru sunulile.

Din partenie aduc mere multă-mită Dlu directore de carătina Francis Reichsi și veghetorului de carătina Josef Flocu apoi gendarmilor Tomas Ieslovan, Balint Josef și Zonta Istvan pentru ajutorul dat în apărarea acelei părți a edificiului comunale ce mai stă astăzi și în scutirea vieții familiilor mele cari în lipsa mea de odată s'a pomenit cu odată unde durmă pline de apă și nomol și numai cu pericol mare pe forestri au putut scoate copii care încă se aflau pe 3 ore dimineață în somnul cel mai greu și pe lîngă aceea anume cel dintâi au avut bunavoința ai lui și în cuartier la sine unde sănt și acuma, penitruca de două dile tot scoatem la apă și nomol și numai putem da finit.

Tocmai când încheie se continuă scirea tristă că și în comună Tohanu nou s'a înecat comerciantul Ioan Moldovenescu.

Ioan Raft
not.

Sebes, 20 Iulie n. In „H. Z.“ Nr. 163 din 18 Iulie a apărut o corespondență din S-Sebes, prin cărui autorii se svârcolează a arăta locurile mai înalte, stat politice, că și bisericii, că în Sebes românii afara de Pis și David; sunt ultra români, și sunt conduși de ură și învidie.

Subscriștem pentru a mă rectifică, atât pe mine că și pe ceilalți ce a fost de părere mea, în puține săruri voiu arăta, și cu deosebire voi descreperă toate că și locurile mai înalte se nu fie cumva duse în eroare prin corespondență amintită. Cumă românii din Sebes au fost ori sunt ultra-români documentează faptul lor.

Înalțul ministru scie cine a fost românii din Sebes; Ei totdeauna a fost unii din cei mai buni cetățeni români ai ungariei. Ba în toate rândurile la tempor său au împlinit voia Înalțului Minister. Și astfel fiind nu cred că înălțul același nu va putea fi sedus, prin un fariseism; Căci cunoscut și tuturor că sasii din Sebes, adi poartă numai un fariseism, abia în-

duș, de partea lui „Tageblat“ Înăsăi ei au declarat publice, că „vai acolora ce nu a schimbat pentru moment pérul, dacă nu se va vedea re sultat“ Ei adeca On. Red. voesc prin fariseism se ajungă eărăști stăpâni în Sebes. Puteți și se ajungeți dlor, dăra aceea tot se o scăti că Sebesul și al românilor, și ei l vor stăpâni. Această via spuso și „Tageblatul“ dvcstră; căci dvoastră scădeți cu numerul, scădeți cu avearea. Și afară de aceasta chiar și aici nrul cum stă? 4400 români și 1800 sas.

Dacă dovoastră la alegerea din 12 Martie an. curent de aji căștagă căteva slăbile perdute, nu e vina noastră, ei vor vedea! Aceasta de ce a făcut-o? Din interes, personal, numai. Si nici decât din acel punct de vedere, că doar ar fi merită D. Leonhardt Mertelis Dlu Leonhardt se său cări sunt. Tot recurse contra lucrărilor Dlu. Adămișari și pedepse în bani, dictate de Vicecomitetul firesc pentru meritele domniei sale.

Cumă sciu fi fost mai merită Isaac, nu sciu? Sciu însă și e om de căracter și Dr. de drepturi, și ne patrat cu nimica!

Dar să vin On. Red, ad rem; Că îndreptății a fost românii din Sebes, pe acel românii ce au votat cu sasii ai eschide din numărul lor? Acei români însă ei cu luni înainte de alegere striga în gura mare să se șearză dela locurile mai înalte să se facă alegere de primar, căci suplentul Leonhardt este incapabil, de o parte, că de alta parte toate interesele românilor din Sebes, sănătatea și prosperitatea lor. Pută-veti nega aceasta dlor? Si eată că dacă vădura că nu ti se impinges pofta cu candidatul lor, mai bine, decât se lucrează pentru interesele lor numai a votat cu sasii.

Eată însă On. Red, și interesele românilor în joc.

Români din Sebes, au boi, vaci, vită, oi etc. Sassi însă nu din de acestea însă vîntă să se șampără locul sasului. Ei dară că se poate face aceasta trebuie se aiă vîtele pașină.

Necas le e Sasilor, însă ce se face? Ca se nu poate însă nici românul sănește vite, și ca se numai postă să înainte, că îndrăznește să susțină că de către unde să se șearze la ideea că dacă ar putea opri pășunatul vîtelor la români, atunci și ei români vor ajunge în starea sasului.

Aceasta a cercăto se o face, însă nu a putut căci reprezentanța oreșnească dispune de așa ceva. Ei ajungând la putere vor și face-o, în urma căreia firesc că toți români din Sebes amar vor suferi.

Mai departe, alcămul oilor, cari aducă bisericii gr. or. căte 400 fl. pe an și pericită, așa încât de prezent și decis, ca biserica să numai capete alcămul și aceasta decisivă să adus tot cu concursul dlor din povește, pe caru nu mai afu de lipsă ai numele.

Să ouă nu cumva se va pericită și subvenționea scolei gr. or. în suma anuală de 1200 fl. v. a. ce se primește din casa alodială; mai cu săma fiind că cassa stă foarte rîu, prin manipularea cea înțeleaptă a sasiori. Să nu fie, însă ce cred că va fi biserica gr. or. așa de fericită. Căci noi scim cu cine avem de lucru. Dlor toate le fac cu numai pot, ca să se sustină, și ca se ruinează pre români. Însă provinția nu le va ajuta nici odată.

Tare mă surprins, când am vedut că corespondență, fac apelație și la Ven. Cons. în Sibiu. Și voesc a arăta pre subscriștem contrarul legilor bisericii, respectiv același. Însă nu a putut asta motive de ajuns, fără a făcut o minciună că en. aș fi propus să se facă alegeră nouă contra Ordinului V. c. Am fost ce e drept și eu de părere aceea, că să se facă alegere nouă, după ce să vejd că din înțreg sinodul nime nu voiesc se fie membru în comitet cu cei ce nu au abdiș. Și aceasta părere a și fost prima în unanimitate de aproape 600 membri — din 610 căi sunt în Sebes — afară de singur A. D. Și de sărăpetă 100 de sinod de astfelui de rezultat va fi carele a fost la acel sinod.

Ba de pot spune On. Red, că adi spiritile sunt cu mult mai niversu-nate; Dovadă și persistența poporului în continuu pre decisivă din urmă, adeca suspendarea lui A. D. și D. D. cu deosebire a acestui din urmă, ca învecinătorul. Era făcut ca cu A. D. am fătul să poporeni în continuu i abdice de ale mai fi preot și că în secolul lor nu le mai trebuie mai multă denuș în nici un preot, și pre lungă ori ce urmări.

Si cu totul dreptul cresce indig-narea oamenilor, căci A. D. preotul a dis: „Cemă pasă mie de oameni ce mi a făcut mie omienii, că nu ei doară-mi a făcut cele ce le am etc.“

Ce lucră însă Dl. Ioan Piso? El din oficiu de dir. de politică lucră asupra oamenilor cu puterea oficiului, i pedepsesc și i amenință însuși în oficiu publică.

Mai departe toate puterea ce i-o dă oficiul o pună pentru a căde români în Sebes, în anul viitor, vom vedea însă dacă vor cădea români ce os de ros prăvimi?

Nimenea însă se nu-și inchipește ca românii din Sebes, ar fi condusă de ură, fată cu partida lor contrară, ei lucru pentru ași ajunge scorpile, conform și între marginile legilor statului Ungariei. Și că cum au să se poarte românii din Sebes fie sigruri sasii de acolo că nu vor avea lipsă de învecinătură atunci ne vom lăsa delă sasii din Brașov. Români din Sebes, singuri sunt, care reprezintă interesele adeveră ale tuturor orașenilor în general.

Adaug încă odată în fine, ca români din Sebes sunt cu mult mai buni patrioți și cetățeni ai Ungariei decât sasii de acolo. Și că totdeauna se vor folosi de dr-puturile ce li le dă legile ecsciente.

Protestez sus și tare contra inițiatorului noastră de ultra români; Declar acestea de calumnie, și spre autori de calumniatori publici cari pre astfelui de căi voesc aș ajunge scopurile.

Cu aceste me am simțit dator Ou. Red. ale de publicitatejel.

Adaug însă că aderul l'am dis și că mulțe mai sunt de dis, cred însă că și Dni și frații mei din Sebes încă vor mai adaugă la acestea*.

Z. Murzean,
invăț.

Caransebeș, 10/22 Iulie 1882.
(Sosirea și primirea literaturii și artistilor maghiari la gara din Caransebeș). „Literații și artiștii naționale maghiari, care au dat din Ungaria o salutare României“ — după cum scrie odișniocă „Kol. Koz.“ din Cluj — să își earăști pe pămîntul Ungariei. La întoarcerea lor au făcut că pausă de 20 minute și la gara de aci. Cetățenii Caransebeșului fiind avisati despre sosirea călătorilor cu vre-o căte-vă mile mai înainte au tocmai lucrul ast-

* Am publicat corespondență de mai sus ca se dovedim împărțialitatea noastră față cu regretabilele diferențe din Sebes. Am dor însă cu domnii din Sebes să înțeleagă odată că freccările invinsante nu dă la nici un felul de ferioză și că întrebările de partidă dacă degenerăza în ură și nimicesc pe toți. Corespondență de față și cea din „H. Z.“ la care se face provocare constată împreguriarea că pe calea poruncă tută mai cresce și în folosul cui? Red.

